

"PROLETAREC."

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastničin izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

PROLETARIAN

PUBLISHED EVERY TUESDAY, by South Slavic Workmen's Publishing Company, Chicago, Ill.

Subscription rates: United States and Canada, \$1.50 a year...

NEKOLIKO O FINANČNI KRIZI

Današnja človeška družba je polna takozvanih "praktičnih" ljudi, ki trdovratno zavračajo novejšo nauke o izboljšanju te in one stvari v prid človeštva.

Poglejmo, če ni tako. Veliko francosko revolucijo je povzročila kraljeva vlada, ktera je jako praktično prešla francoski narod.

Najlepše se pa zreali to praktično gospodarstvo v Združenih državah. V tem toli hvalisanem in opevanem delu sveta kar mgoli "praktičnih mož".

Zanesljivi viri trdijo, da ameriško bogastvo znaša danes povprečno \$1000 na vsakega moža, ženo in otroka.

Iz tega je vsaj nekoliko razvidno, da kapital v rokah peščice kapitalistov ne proizvaja, ne širi manjšega kapitala temveč ga žre.

DELAVCI!

Denar ni izgubljen.

Kupite "stock" Juvo-slovanske Delavske Tiskovne Družbe in postanite lastniki edinega slovenskega delavskega tednika v Ameriki.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba

587 So. Center Ave. Chicago, Ill.

panike, krize in končno do — revolucije, je bilo glupost. Razred ni boj jim je bil — "nonsense". Pa glej ga zlomka! Streslo se je enkrat — dvakrat, počilo je pa imamo finančno paniko.

Poglejmo malo kapitalizmu v drob, da vidimo od kod in kako nastajajo finančne panike s svojimi zlonosnimi posledicami.

Naslednja tabela kaže, kako se množi Marshall Fieldovi milijoni. Prejšnji veletrgovec je označen kot Marshall Field. Evo:

Table with 2 columns: Vloženi kapital, leti. Rows: 100 mil, 200 mil, 400 mil, 800 mil, 1 bilijon.

Zdaj pa nastane vprašanje: Ali ti milijoni proizvajajo ali grabijo množiče se milijone? Naši "praktiki" pravijo, da jih proizvajajo, toda prepričajmo se.

Iz tega je vsaj nekoliko razvidno, da kapital v rokah peščice kapitalistov ne proizvaja, ne širi manjšega kapitala temveč ga žre.

Narodno bogastvo služi na ta način le kapitalistom; potom obresti in dividend kupiči njih kapital. Vedno rasteči kapital pa zahteva po današnjem profit-sistemu vedno več obresti in dividende.

Denarni zavodi bodo pokali; vsled denarnega pomanjkanja bo rasla brezposelnost in ko pritane nahjuje takrat bo prišla — kar mora priti —: gospodarska revolucija.

Za to revolucijo smemo biti pripravljeni, kajti prišla bo v nedolžni dobi in podrla ameriški kapitalizem tako gotovo, kakor je prišel potres, ki je podrl mesto San Francisco.

SOCIJALIZEM PA SOCIJALISTIČNE TENDENCE.

Od kar dobiva socializem v Ameriki trdnjša tla je opaziti od strani ameriških "patrijotov", kako črpajo iz odstavkov socialističnega programa točke, tiče se bližnje uprave v občinah in državi državnih zakonodajnih prostori in v svrhu: deloma škoditi socializmu, deloma pa, da povečajo svojo patriotično obrt.

Pravo tekovanje je opaziti na polju osrečevanja ameriškega naroda iz podjarma mogočnih trustov in zdi se ti, da vtihi milijon bičev ljudske jeze na ameriško plutokracijo.

Le-ti založniki najamejo najboljšje pisatelje narodne ekonomije; najamejo najboljšje socijologe, kar jih premore ameriški narod in za spise teh se naredi velikan-ska reklama: Za spise plačajo radi ravno toliko nagrade, kakor pi-sateljem, ki opišejo romantično lego in vrh Pika-picka v državi Coloradi.

Vse to se piše zadnji čas po teh magazinih, ki so patrijotičnim Amerikanecem duševna tribuna ameriškega življenja — socialistično tendenčno. In duša patrijotičnih privržencev je polna sen-zacije, polna razočaranja in raz-vnetja ter ponosa: da ameriška republika ni ruske nature in čas, ko se polomi raznim trustom ko-sti ni več daleč...

Pa kako bi se nerazvnela patrijotična duša za lepe besede, ki so pisane v "Metropolitan magazine", "Everybody magazine" in v magazinih in časnikih raznih certumov, ko so pisane za ameriški ljudstvo? Tako lepe so besede, polne navdušenosti, polne denucije in bujskanja napram kapitalizem. — Da, lepa je kdaj čit-kaj socialistično radikalnega mora reči, da presegajo te vsebi-mejo soc. publikacij. Toda to ne imenuje socializem; za p-stnega ameriškega patriota je se da socializem tuja doktrin-lepristopna ameriški naturi. Ta pravijo "patrijotični" publishe in patrijotični privrženci prikin-jo. Vse delo tega zasebnega trit-nalizma — pravijo — je produ-ameriškega demokratizma, an-tiškega individualizma. Pač r-v tem individualizmu ameriški patriotov leži tista nedosledno-ki je ustvarila neomejeno dema-no mogočnost — ljudsko odvi-nost.

Kaj hočemo stem reči — J-meriški magazini povedo samo r-zultat, ne povedo pa remedije; n-majo zaseboj nobenih načrtov z- praktično delo. Saj zato je šreba pred vsem disciplinarne organiza-cije, katera izvršuje programatič-nim potom tisto delo, ki je najnuj-nejše in pristopno. Organizacija mora vedeti zakaj je tu in kaj hoče.

Organizacija mora biti razred-na, ne pa popularna, kot so ame-riški magazini, ki pišejo socialis-tično tendenčno.

kdo te tendence izvršuje v prak-si. V tem vidimo nekako samore-klamo za socializem. V ostalem so ti magazini in časniki a la Hearst, podobni le muzikaliknemu zaboji, ki menja godbene komade.

Gospodarsko uprašanje ne more biti senzacija; senzacije iz-hajajo le iz gospodarske mizerije in socializma naloga je, odpraviti mizerijo in senzacije, ki izhajajo iz nje.

Za zasebne založnike magazinov je seveda prvi princip da razširijo podjetje — in to se zgodi le po-tom senzacijskih člankov, kate-tim spadajo — po imenju teh za-ložnikov tudi soc. tendenčno pisa-ni.

V Ameriki imamo sicer par za-sebnih socialističnih zagadateljev, ki izdajo ne socialistično tenden- ne, temveč socialistične publika-cije. Za prvo dobo socialističnega gibanja v Ameriki so ti založniki mnogo investirali v socialistično časopisje. Podjetje se je z idejo povečalo in danes so te razredne-revolucionarne publikacije popu-larne izven soc. stranke.

Socialistično časopisje bi mo-ralo biti sicer v posesti stranke ali pa teke akcijske družbe, kakor upr. družba, ki izdaje "Proletar-ca" — ki sestoji izrečno iz člano- soc. organizacije, če se list drugim potom ne more vzdrževati.

Brezšvornno se bo narodni so-zbor prihodnjo spomlad bavil gle-de nakupa soc. časopisja iz pri-vatnih rok.

Najbližnje delo, ki ga je mogoče upravnjati kolektivno, je časopi-sje. — Samo dobro nadzorovano, skrup- no delo, zamore zagotovi vstroj- nost v boju zoper kapitalistični proizvodni sistem in demagoge-tru časopisju, ki mora pesek v očih Ne za soc. tendenčne pisane članke, marveč za socialistično-propagando, ki ima za seboj poz-itivno delo, se zavzemamo.

Frank Petrič

Za raznovrstne tiskovine,

kakor: pismen papir in kuverte s firmo in naslovom, računske liste, vizitnice, business-karte, letake, plakate, trgovska vs bilja; dalje pamflete, knjižnice, društvena pravila, udninske knjižice, vstopnice za veselice, kuverte itd. se obrnite na

"Proletarca" 587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Naročene tiskovine izdelujemo v unijski tiskarni in sicer točno, dobro in po zmernih cenah.

Preskrbimo tudi prevode iz angleškega, nemškega itd. v slovensčino in naobratno.

Priporočamo se zlasti sodružnim socialističnim klubom in bratskim društvom pri S. N. P. J. v nabavo potrebnih tiskovin.

Sodruži k sodrugom!

GOSTILNA, dobro in vedno pre-šimi pijačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane za društvene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič 587 So. Center Ave., Chicago, Ill.

SLOVENCİ POZOR!

Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške -- za delavnik in vraznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.

Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po najnovejši modi in nizki ceni.

Juraj Mamek 581 S. Center Av. blizu 18. ul., Chicago

KAKO PRIDE VAŠ DENAR NAJVARNEJE V STARI KRAJ?

Če ga pošlete po Mohor Mladiču, 617 So. Center ave., Chicago, Illinois. On je v zvezi z g. Sakserjem v New Yorku in pošilja denar točno, varno in zanesljivo v stari kraj.

POZOR SLOVENCİ IN HRVATJE!!!

Slavnemu občinstvu v Chicagu in okolici naznanjava, da sva odprla na 623 So. THROOP ST., novourejeno pekarijo, kjer pečeva najokusnejša raznovrstna peciva. Za sveže pečivo in solidno potrebo jamčiva. Bratje, podpirajte edino domače podjetje v tej stroki! Z odličnim spoštovanjem Mohor Mladič, 617 So. Center ave., Chicago, Ill.

Mutilated

